

KVALIFIKACIJŲ IR PROFESINIO
MOKYMO PLĖTROS CENTRAS

**ILGALAIKIŲ BEDARBIŲ IR NEAKTYVIŲ DARBO
RINKOJE JAUNUOLIŲ INFORMAVIMO IR
KONSULTAVIMO PASLAUGOS, VYKDANT ĮGŪDŽIŲ
GERINIMO POLITIKĄ. LIETUVA**

CEDEFOP

Europos profesinio
mokymo plėtros centras

REFERNET LIETUVA
LITHUANIA

CEDEFOP REFERNET teminių straipsnių serija

Daugelyje Europos Sąjungos (ES) šalių aukštas suaugusiųjų asmenų bedarbių ir neaktyvumo darbo rinkoje lygis. Šie reiškiniai dažnai siejami su žemu kvalifikacijos lygiu ir nepakankamais bendraisiais gebėjimais. Be to, tai gali rodyti, kad darbo rinkoje reikalingi įgūdžiai nesutampa su įgūdžiais, įgyjamais formaliojo švietimo metu. Abiem atvejais, norint padidinti suaugusiųjų asmenų įdarbinamumą, reikia išnagrinėti įgūdžių gerinimo ir įgijimo sprendimus.

ReferNet partnerių pateiktose ataskaitose įžvelgiamos ES Valstybių narių pastangos pasiekti pažėdžiamas bedarbių ir neaktyvių darbo rinkoje asmenų grupes ir padėti jiems sugrįžti į švietimo sistemą bei gauti daugiau įsidarbinimo galimybių. Šiose ataskaitose ypatingas dėmesys skiriamas priemonėms, taikomoms bedarbiams ar nesimokantiems jaunuoliams (NEET) arba ilgą laiką nedirbantiems suaugusiems asmenims (LTU), nes daugelyje šalių jų skaičius didelis. Tokios grupės susiduria su dideliais iššūkiiais.

Politikos strategijoje ir iniciatyvose, kurioms skiriamas didžiausias dėmesys, pateikiami metodai, kaip padėti pažėdžiamiausioms grupėms surasti sprendimus dėl mokymosi ir kvalifikacijos įgijimo. Konsultacijos ir patarimai dėl karjeros padeda žmonėms, kurių įgūdžiai prastėja, kurie turi nedidelę motyvaciją ir nepakankamus bendruosius gebėjimus. Aiškiai parodoma, kad tokia parama padeda gauti informaciją, nustatyti reikiamus įgūdžius, išsiaiškinti karjeros galimybes ir sukurti teigiamą požiūrį į mokymąsi.

Kai tik įmanoma, informavimo priemonės taikomos asmenims, kurie nepatenka į įprastą standartinių politikų spektrą. Jos naudojamos teikti paramą registruotiems bedarbiams arba neseniai iš švietimo sistemos iškritusiems asmenims. Daugelyje ataskaitų daug kalbama apie teisę į socialinę apsaugą ir jos veiksmingumą, kovojant su iššūkiiais, su kuriais susiduria visos demografinės grupės.

Galiausiai CEDEFOP tiki, kad šiose ataskaitose bus pateikti svarbūs duomenys apie esamas galimybes ir iššūkius, kuriant suaugusiųjų įgūdžių tobulinimo galimybes visoje ES. Dabartinėmis europietiškomis politikomis ES valstybės narės skatinamos integruoti įgūdžių vertinimo priemonės į lanksčius mokymosi ir įteisinimo sprendimus, kuriuose konsultavimo ir informavimo paslaugos tikrai suvaidins svarbiausią vaidmenį.

TURINYS

1. Šalies nacionalinis kontekstas	- 4 -
2. Informavimo ir konsultavimo paslaugų nacionalinės strategijos, vykdančios įgūdžių gerinimo politiką Lietuvoje	- 6 -
3. Geroji šalies patirtis	- 15 -
3.1. Jaunimo garantijų iniciatyvos pirminės ir antrinės intervencijų projektai „Atrask save“ ir „Naujas startas“	- 15 -
3.2. Ilgalaikio nedarbo prevencijos projektas „Ilgalaikių bedarbių įdarbinimo rėmimas“	- 20 -
Nuorodos	- 23 -

Neoficialus ataskaitos vertimas

Originalią ataskaitos versiją rasite: [Outreach and guidance in upskilling policies in the European Union](#)

Autoriai: Neringa Tolstych, Eglė Zybartienė

Recenzentas

Dr. Arūnas Pocius, Lietuvos socialinių tyrimų centro Darbo rinkos tyrimų institutas

Padėka

Lietuvos darbo biržai prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

Recenzuota Europos profesinio mokymo plėtros centro (CEDEFOP)

© Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras (CEDEFOP ReferNet Lietuva), 2018

Cituojant būtina nurodyti šaltinio pavadinimą, autorių, metus.

Teminių straipsnių serijos papildo bendrą informaciją apie [nacionalines profesinio mokymo sistemas](#). Pateikiamos temos yra aktualios Europos politinėje darbotvarkėje.

Teminių straipsnių serijos pristato bendras šalių apžvalgas vieningame formate bei sudaro galimybes palyginamajam vertinimui tarp ES Valstybių narių, Islandijos ir Norvegijos alikti. <http://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/networks/refernet/thematic-perspectives>

Ši teminių straipsnių serija yra parengta remiantis 2017 metų duomenimis ir informacija.

CEDEFOP straipsnyje išreikštos nuomonės nebūtinai atspindi CEDEFOP nuomonę.

Teminių straipsnių serija yra parengta remiant Europos Sąjungai bei ReferNet nacionaliniams koordinatoriams.

ReferNet – Europos tinklas, jungiantis nacionalinius tinklus, teikiančius informaciją apie nacionalines profesinio mokymo sistemas CEDEFOP ir skleidžiančius informaciją apie Europos profesinį mokymą ir CEDEFOP veiklas suinteresuotiesiems asmenims Europos Sąjungos šalyse, Norvegijoje ir Islandijoje.

<http://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/networks/refernet>

1. Šalies nacionalinis kontekstas

Europos Komisijos paskelbtos prognozės liudija, jog Lietuvos užimtumo struktūrą ateityje lems trys veiksniai: technologijų kaita, demografinė kaita ir tarptautinės prekybos kaita. Savo ruožtu sparčiai besikeičiant technologijoms itin svarbios tampa, kokybiškų darbo vietų kūrimo procese, informavimo ir konsultavimo paslaugos. Pastarųjų realizavimas reikšmingai prisidės sprendžiant tikslinių grupių nedarbo problemas, ypač – ilgalaikių bedarbių.

Ilgalaikį nedarbą Lietuvoje sąlygoja bendra šalies ekonominė būklė, sumažėjusi darbo jėgos (ypač žemos kvalifikacijos arba nekvalifikuotos) paklausa, nepakankamos investicijos į pramonės, statybos ir paslaugų sektorius, mažėjanti žemės ūkio plėtra, intensyvi technologijų plėtra, maži darbo užmokesčiai. Be to, Lietuvoje nepakankamai išplėtotas orientavimo karjerai sistema, fragmentiškai įgyvendinama savišvietos ir neformaliuoju būdu įgytų kompetencijų pripažinimo sistema.

Ilgalaikio nedarbo problemos daugialypiškumą lemia ir subjektyvios priežastys: žemas bedarbių išsimokslinimas ir kvalifikacija, negatyvus darbdavių požiūris į ilgalaikį bedarbį, pasyvus gyvenimo būdas ir žalingi įpročiai, nepakankamas mobilumas, informacijos trūkumas apie padėtį darbo rinkoje. Ilgalaikiai bedarbiai save vertina prasčiau nei kiti bedarbiai, yra praradę savo profesines kompetencijas.

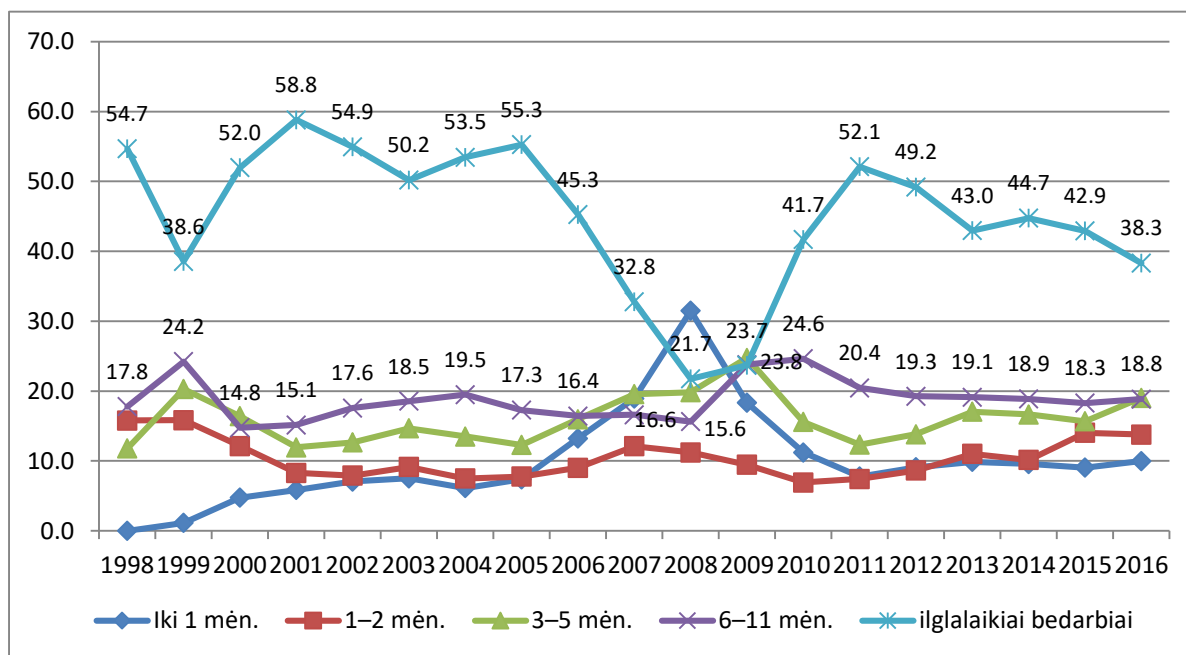
Būtina pabrėžti, jog dėl žemų gyventojų pajamų Lietuvos darbo rinkoje nuolat jaučiama socialinė įtampa. Įvairūs atlikti tyrimai rodo, jog skurdas yra nuolatinis nedarbo palydovas. Lietuva yra viena iš Europos Sąjungos (toliau – ES) valstybių narių, kuriose pajamų nelygė didžiausia¹. Pajamų nelygės duomenys tampa ypač svarbūs, norint įvertinti santykinį skurdą, nes skurdo mastas ir gylis gali tiesiogiai priklausyti nuo ekonominių išteklių paskirstymo. Namų ūkių disponuojamosios pajamos nustatomos sudėjus visų namų ūkio narių iš bet kokio šaltinio gaunamas pinigines pajamas (įskaitant darbo ir investicijų pajamas bei socialines pašalpas) ir namų ūkio lygmens pajamas bei atėmus sumokėtus mokesčius bei socialines įmokas². 2015 m. turtingiausių 20 proc. Lietuvos namų ūkių pajamos buvo 7,5 karto didesnės negu skurdžiausių 20 proc. namų ūkių pajamos. Tai yra vienas didžiausių rodiklių ES. Nepaisant to, Lietuvos darbo rinkos būklė, atsižvelgiant į pastarųjų metų tendencijas, gerėja. Minėtą situaciją pagerėjimą nulėmė bendras šalies ekonomikos augimas ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus mažėjimas. 2016 m. nedarbo lygis sudarė 7,9 proc.³ (atitinkamai ES vidurkis – 7,4 proc.). 2016 m. darbo biržoje registruoti bedarbiai Lietuvoje sudarė **8,1 proc.** nuo bendro darbingo žmonių skaičiaus. Tačiau darbo rinkos padėtis išlieka gana sudėtinga, nes darbo

¹<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52017SC0080> [žiūrėta 2017-04-12].

² http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Income_distribution_statistics/lt [žiūrėta 2017-12-12].

³<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52017SC0080> [žiūrėta 2017-04-12].

biržos duomenimis beveik **28 proc.** Lietuvos bedarbių buvo ilgalaikiai. Dar didesnis šis rodiklis Statistikos departamento duomenimis (2016 m. net 38 proc.) (1 pav.).

1 pav. Lietuvos ilgalaikių bedarbių⁴ dinamikos palyginimas su kitomis jų grupėmis pagal nedarbo trukmę (Statistikos departamento darbo jėgos tyrimų duomenimis) (proc.)

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas (<https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>).

Kita ataskaitoje išskirta tikslinė grupė – jaunimas. Jaunimo padėties darbo rinkoje problemos aktualumą sąlygoja tai, jog šios tikslinės grupės nedarbas tradiciškai aukščiausias. Tai išryškėja lyginant tikslinių gyventojų demografinių grupių padėtį darbo rinkoje. Nors po Rusijos krizės jaunimo nedarbo lygis 2001 m. buvo išaugęs net iki 31,1 proc., tačiau paskutinioji ekonomikos krizė iššaukė dar didesnį jaunimo nedarbo augimą Lietuvoje (iki 35,7 proc. – 2010 m.), o 2016 m. sumažėjo iki 14,5 proc. Pastarosios grupės nedarbo lygio svyravimai itin jautrūs ekonominių krizių padariniams, todėl nagrinėjamo jaunimo nedarbo rodiklio svyravimo amplitudė buvo didžiausia.⁵

Kadangi nedarbas Lietuvoje mažėja, o užimtumas auga, tai sudaro geresnes prielaidas gerinti informavimo ir konsultavimo rezultatyvumą, užtikrinant šių paslaugų grįžtamąjį ryšį su pagausėjusių darbo vietų skaičiaus užpildymu.

⁴asmenys, kurių nedarbo trukmė 1 m. ir daugiau.

⁵ www.statisticsjournal.lt/index.php/statisticsjournal/article/download/154/pdf [žiūrėta 2017-04-12].

2. Informavimo ir konsultavimo paslaugų nacionalinės strategijos, vykdančios įgūdžių gerinimo politiką Lietuvoje

2014–2020 m. Lietuvos nacionalinėje pažangos programoje⁶ nustatytais uždaviniais „Didinti labiausiai nuo darbo rinkos nutolusių asmenų paskatas ir galimybes dalyvauti įgyvendinant aktyvios įtraukties priemones“, „Didinti dalyvavimą darbo rinkoje“ siekiama stiprinti jaunimo ir suaugusiųjų skurdo ir socialinės atskirties prevenciją, skatinti nesimokančio ir nedirbančio jaunimo, ilgalaikių bedarbių aktyvumą ir norą dirbti.

Už įgūdžių gerinimo politikos formavimą Lietuvoje atsakingos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – SADM), Lietuvos Respublikos ūkio ministerija (toliau – ŪKM) bei Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija (toliau – ŠMM). Todėl siekiant sistemiskai spręsti ilgalaikių bei jaunų ilgalaikių bedarbių problemas, būtinas nuoseklus minėtų institucijų bendradarbiavimas. Pažymėtina, kad Lietuvoje nėra koordinuojančios nacionalinės institucijos, kuri vykdytų minėtų institucijų įgyvendinamą švietimo, užimtumo ir socialinės politikos priemonių stebėseną, užtikrintų šių priemonių tarpusavio dermę.

2015 m. parengtas Specialistų kvalifikacijų žemėlapis⁷ sudaro galimybes planuoti valstybės finansuojamas studijų vietas, modeliuoti aukštųjų mokyklų, profesinio mokymo įstaigų finansavimo principus, įvertinti profesinio mokymo programų poreikį, vykdyti analizę, kokių specialistų su kokiomis kompetencijomis reikės darbo rinkoje, taip pat suteikia duomenis, kurie leidžia pagal nustatytus rodiklius atlikti jaunimo užimtumo stebėseną.

Lietuvos darbo rinkos politika vykdoma remiantis Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatymu⁸. Užimtumo rėmimo politiką formuoja SADM. Užimtumo rėmimo politiką įgyvendina Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – LDB) ir 10 teritorinių darbo biržų.

Lietuvoje nustatytos šios užimtumo rėmimo priemonės: bendrosios paslaugos, aktyvios darbo rinkos politikos priemonės, užimtumo rėmimo programos, pasyvus bedarbių rėmimas.

Užimtumo rėmimo bendrąsias paslaugas sudaro informavimas, konsultavimas, tarpininkavimas įdarbinant, individualios užimtumo veiklos planavimas. Jų tikslas – padėti ieškantiems darbo asmenims planuoti profesinę karjerą, susirasti tinkamą darbą ir

⁶<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.31A566B1512D> [žiūrėta 2017-04-12].

⁷http://mosta.lt/images/leidiniai/Specialistu_kvalifikaciju_zemelapio_pirmine_analize_2015.pdf [žiūrėta 2017-04-19].

⁸<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/422c8b5042b811e6a8ae9e1795984391/vZbtWOYyTm> [žiūrėta 2017-04-26].

įsidarbinti, o darbdaviams – apsirūpinti tinkamais darbuotojais. Užimtumo rėmimo bendrosios paslaugos buvo finansuojamos tik iš Užimtumo fondo lėšų.

Palankią terpę informavimo ir konsultavimo paslaugų įgyvendinimui sudarė Užimtumo didinimo 2014–2020 m. programoje numatyti siekiai. Šioje programoje⁹ numatyta, kad:

- 2016 m. nedirbančio, nesimokančio ir nedalyvaujančio praktikoje jaunimo (neaktyvių asmenų) (15–24 m.) dalis, turėjo sudaryti ne daugiau kaip 8,9 proc. (prie šio siekio įgyvendinimo labai priartėta, 2016 m. 15–24 m. jaunimo NEET rodiklis 2016 m. siekė 9,4 proc.),

- 2016 m. ilgalaikio nedarbo lygis, turėjo būti ne daugiau kaip 5,2 proc. (šis siekis jau yra įvykdytas, kadangi 2016 m. nustatyto rodiklio reikšmė buvo 3 proc.¹⁰).

Aktyvius darbo rinkos politikos priemones sudaro:

- bedarbių profesinis mokymas,
- remiamasis įdarbinimas: įdarbinimas subsidijuojant, darbo įgūdžių įgijimo rėmimas,
- parama darbo vietoms steigti: darbo vietų steigimo subsidijavimas, vietinių užimtumo iniciatyvų projektų įgyvendinimas, savarankiško užimtumo rėmimas,
- bedarbių teritorinio judumo rėmimas.

Darbo rinkoje papildomai remiami šie bedarbiai:

- pirmą kartą pradėdantys darbo veiklą pagal įgytą kvalifikaciją,
- ilgalaikiai bedarbiai,
- darbingi asmenys iki 29 m.

SADM drauge su savivaldybėmis, socialiniais partneriais, kitomis ministerijomis parengė Socialinės įtraukties didinimo 2014–2020 m. veiksmų planą¹¹, kuriame ypatingas dėmesys skiriamas vaikams ir jaunimui.

Jaunimo politikos struktūrų veiklą reglamentuoja Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymas¹². Jaunimo politikoje dalyvauja įvairios mūsų šalies institucijos, nevyriausybinės organizacijos, patys jaunimo atstovai. Lietuvoje už nacionalinės jaunimo politikos įgyvendinimą atsako Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – JRD). Savivaldybių jaunimo politiką formuoja ir įgyvendina savivaldybės institucijos. Vietinės bendruomenės bendradarbiaudamos su vietine valdžia

⁹<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/602335f07edd11e4bc68a1493830b8b9> [žiūrėta 2017-04-12].

¹⁰ <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/download.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tsdsc330> [žiūrėta 2017-05-24].

¹¹<http://www.socialiniszemelapis.lt/index.php?-790104930> [žiūrėta 2017-04-28].

¹²https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.92E111F705DD/TAIS_267613 [žiūrėta 2017-04-28].

gali formuoti ir įgyvendinti efektyvias į jaunimą orientuotas programas. Jaunimo klausimai sprendžiami įgalinant vietinę valdžią, viešojo sektoriaus atstovus, nevyriausybinės organizacijas ir patį jaunimą.

Nacionalinės jaunimo politikos 2011–2019 m. plėtros programos įgyvendinimo 2014–2016 m. veiksmų plane¹³ numatytos šios, su jaunimo nedarbo prevencija susijusios, pagrindinės veiklos kryptys:

- atviro darbo su jaunimu plėtra,
- jaunimo politikos regionuose stiprinimas,
- parama jaunimo nevyriausybinių veiklų bei iniciatyvų stiprinimui,
- jaunimo padėties stebėseną,
- jaunimo ir valstybinių organizacijų bendradarbiavimo stiprinimas,
- aktyvesnio jaunimo įsitraukimo į pilietinį ir politinį gyvenimą stiprinimas.

Jaunimo garantijų iniciatyva Lietuvoje įgyvendinama nuo 2014 m. sausio 1 d., vadovaujantis Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro patvirtintu Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo [planu](#). Planas¹⁴ parengtas siekiant įgyvendinti ES Tarybos 2013 m. balandžio 22 d. rekomendaciją dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo (2013/C 120/01). Plane numatyti tikslai: jaunimo ankstyvoji intervencija ir aktyvumo skatinimas bei jaunimo integracijos į darbo rinką didinimas.

Jaunimo garantijos – tai visas kompleksas jaunimo užimtumą skatinančių priemonių – nuo profesinio apsisprendimo, profesinio mokymo, darbo įgūdžių rėmimo iki verslumo skatinimo. Lietuvoje siekiama, kad jaunimas, ypač regionuose, ne tik sužinotų, kokių galimybių jiems siūlo valstybė, bet ir gebėtų jomis pasinaudoti. Lietuvoje vykdomos Jaunimo garantijų iniciatyvos šūkis „Jaunimo garantijos – sužinok, kad gali!“.

Atsižvelgiant į dinamiškai mažėjantį jaunimo skaičių bei sparčiai senstančią visuomenę, rekomenduojama padidinti jaunimo tikslinę grupę iki 34 metų amžiaus (jie apimtų 15–34 metų asmenis). Tai padėtų surasti pakankamą skaičių asmenų, tinkamų jaunimo politikos priemonių įgyvendinimui (įskaitant jų informavimą ir konsultavimą).

Siekiant įtvirtinti ir užtikrinti tarpinstitucinį bei tarpsektorinį bendradarbiavimą, 2014 m. sausio 14 d. buvo pasirašytas Bendradarbiavimo memorandumas dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo¹⁵.

Jaunimo garantijų iniciatyvos veiklos Lietuvoje finansuojamos iš kelių skirtingų šaltinių: Jaunimo užimtumo iniciatyvos lėšų, Europos socialinio fondo lėšų, valstybės

¹³<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.7D6DF07FA988> [žiūrėta 2017-04-27].

¹⁴<http://www.ldb.lt/jaunimui/naudinga/Documents/Jaunimo%20garantijos/Jaunimo%20garantij%C5%B3%20iniciatyvos%20%C4%AFgyvendinimo%20planas.pdf> [žiūrėta 2017-04-28].

¹⁵ <https://www.jaunimogarantijos.lt/data/public/uploads/2016/06/2014-01-14-jgi-igyvendinimo-bendradarbiavimo-memorandumas.pdf> [žiūrėta 2017-04-28].

biudžeto lėšų. SADM, LDB ir JRD yra atsakingi už garantijų teikimą iš švietimo sistemos ar darbo rinkos jau iškritusiems jaunuoliams. ŠMM ir jai pavaldžios įstaigos vykdo prevencinio pobūdžio priemonės, skirtas vis dar švietimo sistemoje esantiems jaunuoliams. ŪKM ir viešosios įstaigos „Versli Lietuva“ vaidmuo įgyvendinant Jaunimo garantijas yra nukreiptas į jaunimo verslumą ir savarankišką užimtumą skatinančias priemones. VŠĮ „Versli Lietuva“ – viešoji įstaiga, skatinanti verslumą, tvarią ir modernią verslo plėtrą bei eksportą Lietuvoje.

SADM 2014 m. kovo 24 d. įsteigė Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo stebėsenos komisiją, kurią sudaro 20 narių iš Memorandumą pasirašiusių organizacijų. Lietuvoje akcentuojama, kad Jaunimo garantijų iniciatyvos tikslas yra užtikrinti, kad nei vienas jaunuolis nebūtų paliktas nuošalyje, kad visiems jaunuoliams, kuriems nepavyko patiems susirasti pasiūlymo, per tam tikrą laiką būtų pateiktas darbo, tolesnio mokymosi, gamybinės praktikos ar mokomosios praktikos pasiūlymas.

Lietuvoje sukurta elektroninė **darbo birža**. Joje bedarbiai gali ieškoti darbo pasiūlymų moksleiviams ir studentams, ieškoti darbo pasiūlymų visoje Lietuvoje pagal pasirinktus kriterijus, sukurti ir redaguoti savo gyvenimo aprašymą (CV), nusiųsti CV darbdaviui, išsaugoti pasirinktus darbo pasiūlymus, užsisakyti el. pašto ar SMS žinutes apie dominančius darbo pasiūlymus, darbdaviai gali tiesiogiai įvesti darbo vietas į šalies darbo vietų banką.

LDB sudaro galimybę bedarbiams pasinaudoti vieno langelio principu paremtomis informavimo ir konsultavimo paslaugomis: informacija visais su darbo rinka susijusiais klausimais šalyje teikiama bendruoju klientų aptarnavimo telefono numeriu, nustatytu el. pašto adresu arba pateikus užklausą LDB interneto svetainės www.ldb.lt skyriuje „Klausimai“.

2017 m. atliktais Lietuvos Respublikos darbo kodekso pakeitimais siekiama įtvirtinti lankstesnį darbo teisinių santykių reguliavimą, kuris turėtų paskatinti naujų darbo vietų kūrimą, darbo rinkos aktyvumą.

Formaliojo švietimo priemonės Lietuvoje pasižymi savo lankstumu, lengvesniu probleminės ar rizikos grupės pasiekiamumu, geresne socializacija bei aiškiais intervencijos metodais.

Lietuvoje vykdoma mokyklos nelankančių mokinių stebėseną, tuo tikslu sukurta Nesimokančių vaikų ir mokyklos nelankančių mokinių informacinė sistema¹⁶. Ši sistema ne tik kaupia ir saugo duomenis apie mokinius, bet ir teikia informaciją apie nesimokančius ir bendrojo lavinimo mokyklos nelankančius mokinius, nesimokymo ir mokyklos nelankymo priežastis.

Siekiant mažinti anksti iš švietimo sistemos pasitraukusių ir pagrindinio ugdymo programos nebaigusių asmenų skaičių, Lietuvoje plėtojama **produktyviojo mokymo organizavimo forma**, kuri skiria ypatingą dėmesį individualių darbo įgūdžių formavimui. Produktyvusis mokymasis organizuojamas 9–10 klasių ne jaunesniems kaip 15 m. ir ne

¹⁶<https://nemis.emokykla.lt/nemis/main.htm?execution=e1s1> [žiūrėta 2017-04-12].

vyresniems kaip 21 m. mokiniams, kurie mokosi pagal pagrindinio ugdymo programą. 2017 m. penkios švietimo įstaigos įgyvendino minėtą mokymo organizavimo formą.

Lietuvoje veikia 12 jaunimo mokyklų. 2016 m. jose mokėsi 888 mokiniai¹⁷. Jaunimo mokyklų koncepcijoje¹⁸ apibrėžta, jog jaunimo mokyklų tikslas yra padėti vaikams ir jaunuoliams grįžti į nuosekliojo mokymosi sistemą, padedant jiems atstatyti mokymosi motyvaciją, sudarant sąlygas pažinti save, išmokti spręsti gyvenime iškylančias problemas ir išsiugdyti atsparumą neigiamai socialinei įtakai.

Šiuo metu diegiama modulinė profesinio mokymo sistema, kurios tikslas padėti asmeniui greitai įgyti, efektyviai tobulinti ar keisti kvalifikaciją, užtikrinti aukštesnę profesinio mokymo paslaugų kokybę bei prieinamumą, gerinti visų amžiaus grupių asmenų dalyvavimą mokymosi visą gyvenimą sistemoje, kuo daugiau asmenų pritraukti į darbo rinką.

Siekiant, kad žinių, įgūdžių ir gebėjimų, įgytų savišvietos ar neformaliojo būdu, pripažinimo procesas būtų efektyvesnis bei skaidresnis, 2015 m. sausio mėn. patikslintas Asmens įgytų kompetencijų vertinimo tvarkos aprašas¹⁹, kuriame supaprastintos kompetencijų įvertinimo procedūros, reglamentuotos neformaliojo ir savišvietos būdais įgytų kompetencijų formalizavimo galimybės. Kompetencijų pripažinimas galėtų padėti asmenims lengviau įgyti norimas kvalifikacijas, padidinti įsidarbinimo galimybes, stiprinti motyvaciją mokytis ir tobulėti, skatinti įsitraukti į mokymosi ir įsidarbinimo procesus tokias grupes, kaip migrantai, bedarbiai, senyvo amžiaus ar žemą kvalifikaciją turintys asmenys.

Viena efektyviausių darbo rinkos užimtumo skatinimo priemonių – mokymosi darbo vietoje plėtra. 2016 m. parengtas Galutinis veiksmų planas pameistrystei plėtoti bei įgyvendinti Lietuvoje²⁰. Jame apibendrinama pameistrystės vizija Lietuvoje, pateikiamas galutinis veiksmų planas pameistrystei bei pameistrystei artimoms schemoms plėtoti ir įgyvendinti Lietuvoje. Plane nustatytas vienas iš pameistrystės finansavimo prioritetų „skirti paramą nepilnamečiams asmenims, neturintiems stiprių bendrųjų gebėjimų ir siekiantiems pirmos profesijos (pvz.: mokiniams, nebaigusiems vidurinio ugdymo programos, nekvalifikuotiems darbuotojams)“.

Lietuvoje nėra sukurtos vieningos informavimo ir konsultavimo sistemos, kurios objektas būtų ilgalaikiai bedarbiai ir jaunimas, kuris nedirba, nesimoko, neatlieka praktikos, nedalyvauja mokymuose. Atskiros nacionalinės institucijos pagal jai priskirtas atsakomybės sritis teikia šioms tikslinėms grupėms informavimo ir konsultavimo paslaugas.

¹⁷ https://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/609_e34d39718278eb495bdfee45472e5e7d.pdf [žiūrėta 2017-04-19].

¹⁸ <https://e-tar.lt/acc/legalAct.html?documentId=TAR.1E5DB39BFF71&lang=lt> [žiūrėta 2017-04-19].

¹⁹ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/43f8cf209cc411e48dcdae4eb2005eaf> [žiūrėta 2017-04-26].

²⁰ https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/Pameistrystes%20galutinis%20veiksmu%20planas_SMM_final%202017%20pdf.pdf [žiūrėta 2017-04-24].

Lietuvos orientavimo karjerai politiką formuoja ŠMM, SADM, ŪKM. Ugdymo karjerai paslaugas jų gavėjams teikia bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų specialistai, Lietuvos miestų ir rajonų savivaldybių, ŠMM ir SADM pavaldžių institucijų koordinuojami struktūriniai vienetai, t. y. profesinio informavimo taškai ir profesinio orientavimo centrai. Šalyje paplitusi ugdymo karjerai praktika: remiantis geriausia užsienio šalių patirtimi parengtos ugdymo karjerai programos, karjeros valdymo kompetencijų sisteminiai aprašymai, ugdymas karjerai praktiškai organizuojamas mokyklose (taip pat integruojamas į ugdymo turinį), darbo biržose organizuojamos su ugdymu karjerai susijusios veiklos (įvairių karjerai aktualių kompetencijų ugdymas), įvairios institucijos švietimo, užimtumo ir socialinės politikos srityje orientavimo (karjeros) paslaugoms, karjeros kompetencijų ugdymui aktyviai naudoja ES struktūrinių fondų paramą²¹.

Orientavimo karjerai sistema Lietuvoje nėra pakankamai išplėtotą dėl sisteminių veiksnių. Minėta sistema apima švietimo, užimtumo ir socialinės politikos sritis, kurias kuruoja skirtingos institucijos. Šiose srityse prioritetai nustatomi ir priemonės planuojamos, atsižvelgiant tik į konkrečios srities poreikius, nėra sutarta dėl vieningų sąvokų, nesukurta vieninga, apimanti visas sritis, stebėsenos sistema, nenumatyti į ilgalaikę perspektyvą orientuoti finansiniai mechanizmai.

LDB teikia informavimo ir konsultavimo paslaugas ilgalaikiams bedarbiams bei NEET, kurie užsiregistravo teritorinėse darbo biržose. LDB suburtas socialinių partnerių tinklas sprendžia jaunimo užimtumo klausimus, vertina ir teikia siūlymus dėl priemonių įgyvendinimo. Prie 10 teritorinių darbo biržų veikia Jaunimo metodinės tarybos, kurių veikloje dalyvauja daugiau nei 100 jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų. Prie 50 teritorinių darbo biržų klientų aptarnavimo skyrių sudarytos Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo komisijos, kurių veikloje dalyvauja apie 240 darbdavių, valstybinių, švietimo įstaigų atstovai.

2016–2017 m. Lietuvoje įgyvendinama pilotinė Europos Komisijos ir Lietuvos socialinių partnerių iniciatyva geresniam informavimui apie jaunimo garantijas. Vykdomas projektas „Naujasis bendravimo ir bendradarbiavimo modelis geresniam informavimui apie jaunimo garantijas“. Projekto vykdytojas Lietuvos pramonininkų konfederacija. Projekto tikslas – paspartinti Jaunimo garantijų įgyvendinimą Lietuvoje, įtraukiant socialinius partnerius.

Lietuvoje aktyviai vykdoma teritorinių darbo biržų **jaunimo darbo centrų** tinklo plėtra. Šiuo metu Lietuvoje veikia 37 Jaunimo darbo centrai. Jaunimo darbo centrų paslaugų tikslas – visose šalies savivaldybėse padėti vietas jaunimui iki 29 m. amžiaus integruotis į darbo rinką, ugdytų jų gebėjimus, reikalingus konkuruoti darbo rinkoje ir motyvuoti juos mokymuisi visą gyvenimą.

²¹http://www.euroguidance.lt/images/docs/Patikslintas_tyrimas_Karjeros_kompetenciju_ugdymas_LT.pdf [žiūrėta 2017-05-08].

Šalyje taip pat aktyviai plėtojamas atvirųjų jaunimo centrų / erdvių tinklas, veikiantis savivaldybėse. Šie centrai skirti visiems jaunuoliams, kurie ieško saugios aplinkos, naujų bendravimo, buvimo kartu formų, turi laisvo laiko, tačiau nežino, kaip ir kur jį turiningai praleisti. Ypatingas dėmesys skiriamas tiems jauniems žmonėms, kurie dėl savo elgesio ar išvaizdos nepritampa prie bendraamžių ar suaugusiųjų visuomenės, nemato tikslo savo gyvenime, stokoja motyvacijos mokytis ir jėgų kūrybiškai tvarkyti savąją kasdienybę, linkę nusikalsti, vartoja alkoholį ir kitas svaiginamąsias medžiagas.

Lietuvoje darbas su jaunimu gatvėje yra pradžios etape. Šiuo metu yra kelios pavienės organizacijos, kurios tikslingai dirba gatvėje, nors svarbu paminėti, kad bandymų reaguoti į jaunimo, kuris leidžia laiką gatvėje, poreikius jau būta prieš kelis dešimtmečius.

Esminis lūžis 2011 m. įvyko Vilniaus miesto savivaldybės jaunimo reikalų skyriaus iniciatyva, kai buvo paskelbtas pirmasis projektų finansavimo konkursas darbui su jaunais žmonėmis, leidžiančiais laiką gatvėje. Netrukus prie šios Lietuvai naujos darbo su jaunimu formos plėtros prisijungė Jaunimo reikalų departamentas prie SADM, teikdamas metodinį palaikymą. Tačiau formaliai darbo su jaunimu gatvėje paslauga Lietuvoje kol kas neegzistuoja. Ši darbo forma neminima teisės aktuose, nėra numatyti šios darbo formos tikslai, uždaviniai, principai, neapibrėžtas jos įgyvendinimas ar atsakomybės ribos.

Bendrajai prasme darbas gatvėje yra suvokiamas kaip pagalba labiausiai pažeistoms visuomenės grupėms, siekiant rūpintis jų teisėmis ir orumo išsaugojimu. Veiklos vykdomos gatvėje, miesto teritorijoje. Pagalba yra teikiama ten, kur šie žmonės leidžia daugiausiai laiko (tarkim, parkuose, gatvėse, prekybos centruose, žaidimų aikštelėse, negyvenamuose namuose), tai reiškia, jog socialiniai darbuotojai eina pas žmones ir veikia ten, kur jų nepasiekia jokia kita darbo forma. Užmezgus kontaktą gatvėje jaunuoliai gali būti konsultuojami individualiai organizacijų turimose patalpose, todėl tokias patalpas turėti yra rekomenduojama. Taip pat jaunuoliams teikiama asmeninė, socialinė bei ugdomoji pagalba arba nukreipiama, palydima į jau egzistuojančias institucijas, organizacijas.

Paslaugos teikiamos reguliariai, pagal iš anksto nustatytą grafiką. Paprastai darbo dienomis nuo 16 iki 20 val., ne mažiau kaip 3 kartus per savaitę. Vietos, kuriose vykdomas darbas gatvėje, gali keistis priklausomai nuo metų laiko, jaunuolių susibūrimo vietos.

Darbą su jaunimu gatvėje vykdo organizacijos, turinčios darbo patirtį su jaunimu. Tokį darbą darbuotojai vykdo komandomis. Pageidautina, kad gatvės darbuotojai turėtų socialinių mokslų srities išsilavinimą bei darbo su sunkumus patiriančiais jaunuoliais patirtį²².

Pvz. VšĮ Pal. J. Matulaičio socialinis centras vykdo programą darbą gatvėje „Sofkė“²³. Tai socialinis darbas gatvėje – pagalba jauniems žmonėms, kurie didžiąją laiko dalį praleidžia gatvėje. Šiuo metu daugiausiai dėmesio skiriama darbui Vilniaus miesto Viršuliškių, Pašilaičių bei Žvėryno mikrorajonuose. Orientuojamasi į žmones nuo 14 iki 20

²²Laureckis K., Laucytė G., Došienė E., Beliukevičiūtė D. Mokytis iš gatvės. Darbo su jaunimu gatvėje praktinis gidas (2015) http://www.jrd.lt/informacija-dirbantiems-su-jaunimu/darbas-su-jaunimu/gatves-darbas-su-jaunimu/leidinys_mokytis_is_gatves_v1.3-1.pdf [žiūrėta 2017-12-12].

²³ <http://www.matulaiciosc.lt/jaunimas/sofke/> [žiūrėta 2017-12-12].

metų, tačiau nevengiama bendrauti ir su kitokiu jaunimu. Pasak programos vykdytojų, „Darbas gatvėje yra ilgalaikis procesas, kurio metu mes siekiame užmegzti šiltus, pagarbius santykius su jaunimu. Su sutiktais jaunais žmonėmis kalbamės jiems svarbiomis temomis, kartu žaidžiame, o kartais tiesiog pasisveikiname ir nueiname. Nenorime pakeisti jaunų žmonių, nemoralizuojame, nevertiname ir padedame tik tiek, kiek jaunuolis ar „chebra“ siūlomos pagalbos nori.“ Šiuo metu *Sofkės* komandą gatvėje galima sutikti trečiadieniais ir ketvirtadieniais nuo 16 iki 19 val.“

JRD siekia sukurti ir įgyvendinti vieningą jaunimo informavimo ir konsultavimo sistemą, kuri apimtų nacionalinį ir vietos savivaldos lygmenis. Jaunimo informavimo ir konsultavimo paslaugų pagrindinis tikslas yra padėti jauniems žmonėms susiorientuoti visuose jų gyvenimo aspektuose ir skatinti savarankišką sprendimų priėmimą.

Šiuo metu veikia apie 40 jaunimo informavimo taškų, kurių tikslas suteikti galimybę jauniems žmonėms rasti jiems suprantama kalba pateikiamą informaciją bei informacinius resursus.

Lietuvoje veikia 22 Eurodesk Lietuva regioniniai atstovai. Minėtų atstovų pagrindinės funkcijos: jaunuolių ir žmonių, dirbančių su jaunimu, informavimas ir konsultavimas mobilumo ir galimybių temomis, Eurodesk paslaugų viešinimas, informacinių renginių organizavimas. Nuo 2011 m. sausio 20 d. Eurodesk Lietuva, bendradarbiaujant su ES programa „Veiklus jaunimas“, subūrė jaunųjų žurnalistų „Žinau viską“ tinklą. Prie tinklo jungiasi žmonės, besidomintys europinėmis temomis ir norintys rašyti ar fotografuoti. Šiuo metu tinklui priklauso daugiau nei 200 jaunųjų žurnalistų.

Sukurta bendra darbo su jaunimu ir jaunimo darbuotojų kompetencijos vertinimo sistema. Ją sudaro jaunimo darbuotojo kvalifikacijos įgijimo, kėlimo ir pripažinimo procedūros. Ši sistema suteikia galimybę gauti jaunimo darbuotojo sertifikatą. Sertifikatą gavęs žmogus neįgyja naujos specialybės, bet dokumentas liudija, kad jis turi papildomų įgūdžių, reikalingų dirbant su jaunimu. Pagal Nacionalinę jaunimo politikos plėtros 2011–2019 m. programą iki 2019 m. Lietuvoje turi būti sertifikuota 1000 jaunimo darbuotojų.

Viena iš strateginių jaunimo nedarbo prevencijos priemonių – Nacionalinės jaunimo savanoriškos veiklos programa, kurios tikslas plėtoti savanorystės idėją ir jos populiarinimą tarp jaunų žmonių, padėti niekur nedirbantiems jaunuoliams įsitvirtinti darbo rinkoje, išplėsti jų karjeros galimybes. Programos įgyvendinimą reglamentuoja: Jaunimo savanoriškos veiklos tvarka,²⁴ Įgytų kompetencijų įvertinimo ir įsivertinimo, vykdant savanorišką veiklą, tvarkos aprašas²⁵, Jaunimo garantijų iniciatyvos projekto „Atrask save“ savanorystės organizavimo veiklos tvarkos aprašas²⁶.

Nuo 2013 m. spalio mėn. JRD kartu su Lietuvos jaunimo organizacijų taryba, Jaunimo tarptautinio bendradarbiavimo agentūra ir 12 nevyriausybių organizacijų įgyvendina ESF

²⁴<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.56F2B0985794> [žiūrėta 2017-05-08].

²⁵<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/f11ca5206b7911e69d8fa40f56962063> [žiūrėta 2017-05-15].

²⁶<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/24fe44306b8311e69d8fa40f56962063> [žiūrėta 2017-05-15].

projektą „Jaunimo savanoriška tarnyba“. Projekto metu 16–29 m. amžiaus nedirbantys, nesimokantys asmenys 3 arba 6 mėn. dalyvauja savanoriškoje veikloje ir tokiu būdu įgyja kompetencijų, kurių dažniausiai reikalauja darbdaviai: savidisciplinos, bendravimo, organizavimo, planavimo, sprendimų priėmimo, taip pat konkretaus darbo konkrečioje organizacijoje ar įstaigoje patirties. JRD duomenimis, 2017 m. savanorišką veiklą vykdė 306 asmenys, iš jų savanorišką veiklą sėkmingai baigė 152 jauni asmenys, iš kurių vėliau 53 įsidarbino, 11 emigravo studijuoti ir (ar) dirbti, 19 grįžo ar planuoja grįžti į švietimo sistemą.

Tinkamai programos plėtrai užtikrinti sukurtas savanorystės metu įgytų pasiekimų programos įrankis²⁷. Lietuvos verslo darbdavių konfederacija kartu su socialiniais partneriais sukūrė savanoriškos veiklos organizavimo portalą²⁸. Portale nevyriausybinės organizacijos gali publikuoti savanorystės skelbimus ir ieškoti savanorių, o savanoriai gali paprasčiau rasti jų poreikius atitinkančius savanorystės pasiūlymus, jame yra saugomi duomenys apie savanoriškos veiklos praktikas atlikusius jaunuolius bei jų įvertinimą. Nuo 2018 m., formuojant stojančiųjų į aukštąsias mokyklas eilę, bus skiriama 0,25 papildomo balo už nacionalinę ir tarptautinę savanorystę²⁹.

Bedarbių integracijai į darbo rinką 2014–2020 m. Lietuvai ES skyrė beveik 150 mln. eurų, dar apie 30 mln. eurų skiriama iš Lietuvos biudžeto. Už šias lėšas iki 2019 m. planuojama įgyvendinti 8 projektus:

- „Ilgalaikių bedarbių įdarbinimo rėmimas“ (24.138 mln. Eur),
- „Nekvalifikuotų asmenų kompetencijų didinimas“ (35.348 mln. Eur),
- „Įgyk paklausią profesiją“ (4.34 mln. Eur),
- „Pagalba neįgaliesiems“ (7.588 mln. Eur),
- „Vyresnio amžiaus bedarbių rėmimas“ (20.27 mln. Eur),
- „Parama socialinėms įmonėms 2015–2016 m.“,
- „Atrask save“ (33.798 mln. Eur),
- „Naujasis startas“ (35.375 mln. Eur).

²⁷<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/f11ca5206b7911e69d8fa40f56962063> [žiūrėta 2017-04-12].

²⁸<http://savanoryste.gerapraktika.lt/> [žiūrėta 2017-04-27].

²⁹<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/031d41d06deb11e6a014b8463e530a88> [žiūrėta 2017-05-19].

3. Geroji šalies patirtis

3.1. Jaunimo garantijų iniciatyvos pirminės ir antrinės intervencijų projektai „Atrask save“ ir „Naujas startas“

Siekiant didesnio efektyvumo ir sinergijos, 2015–2018 m.³⁰ Lietuvoje teikiant jaunimo garantijas numatyta vykdyti šias iniciatyvas: pirminės intervencijos projektą „Atrask save“ ir antrinės intervencijos projektą „Naujas startas“. Šiuose projektuose gali dalyvauti visi nedirbantys ir nesimokantys jaunuoliai nuo 15 iki 29 metų amžiaus. Planuojama, jog iki 2018 m. intensyvią pagalbą integruotis į darbo rinką ar įgyti tolesnį išsilavinimą gaus daugiau nei 35.000 jaunų žmonių.

Projekto „Atrask save“ tikslas – sumažinti nedirbančio, nesimokančio ir mokymuose nedalyvaujančio 15–29 m. jaunimo skaičių, įgyvendinant ankstyvos intervencijos ir aktyvumo skatinimo priemones, atsižvelgiant į tai, kokiai tikslinei grupei asmuo priklauso bei įvertinant asmens poreikius ir galimybes. Projektas finansuojamas Europos socialinio fondo, Jaunimo užimtumo iniciatyvos, Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis. Projekto vykdytojas Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (LDB). Projekto partneriai: 10 teritorinių darbo biržų, Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (JRD), 58 jaunimo ir su jaunimu dirbančios organizacijos (Jaunimo garantijų iniciatyvos partneriai). 2017 m. projektas „Atrask save“ yra įgyvendinamas visose 60–yje Lietuvos savivaldybių.

LDB kartu su teritorinėmis darbo biržomis teikia garantijas 16–29 m. bedarbiams, kurie nesimoko, nedalyvauja mokymuose ir yra užsiregistravę teritorinėje darbo biržoje.

JRD bendradarbiaudamas su 58 partneriais – jaunimo ir su jaunimu dirbančiomis organizacijomis, atviraisiais jaunimo centrais bei atvirosiomis jaunimo erdvėmis teikia garantijas nedirbančiam ir nesimokančiam 15–29 m. jaunimui, neregistruotam teritorinėje darbo biržoje.

Kiekvienoje Lietuvos savivaldybėje yra suformuotos jaunimo garantijų koordinatorių komandos. Tai asmenys, dirbantys vienoje iš projekto organizacijų-partnerių. Jaunimo garantijų koordinatorių vienas iš pagrindinių veiklos tikslų – surasti jaunimą nuo 15 iki 29 metų, kuris nedirba, nesimoko ir nėra įsiregistravęs darbo biržoje bei sudaryti jiems sąlygas grįžti į švietimo sistemą ar atrasti save darbo rinkoje. Taikomi įvairūs tokių asmenų paieškos būdai, kaip ir darbo su jaunimu gatvėje formos, bendradarbiaujama su socialiniais darbuotojais, kontaktuojama su socialinės rizikos šeimomis, vietos bendruomenėmis.

Kartu su Jaunimo garantijų koordinatoriumi jaunuolis išsiaiškina, ką norėtų veikti gyvenime, aptaria, kokių įgūdžių turi, o kuriuos galbūt reikėtų patobulinti ir pagal tai kartu susikuria individualų veiklos planą. Šio plano įgyvendinime toliau dalyvauja ir pats koordinatorius. Tikslas, kad jaunuolis, įgyvendinęs plane numatytas veiklas, įgys

³⁰ <https://jaunimogarantijos.lt/en/> [žiūrėta 2017-05-19].

trūkstantų žinių ir įgūdžių, kurie padės jam užtikrintai žengti į darbo rinką arba pradrasins grįžti į švietimo sistemą.

Projekto veiklos yra orientuotos į šių tikslinių grupių poreikius: nepasirengusių darbo rinkai jaunų bedarbių (numatomas dalyvių skaičius – 18.000 asmenų), pasirengusių darbo rinkai jaunų bedarbių (numatomas dalyvių skaičius – 5.000 asmenų), savanoriška jaunų bedarbių veikla (635 asmenys), neaktyvių jaunuolių (numatomas dalyvių skaičius – 12.000 asmenų).

Projekto veiklas, skirtas nepasirengusiems darbo rinkai jauniems bedarbiams, sudaro:

- su jaunimu dirbančių specialistų – koordinatorių užsiėmimai,
- grupiniai užsiėmimai (16 temų pagal individualius dalyvių poreikius),
- darbinių gebėjimų, profesinių interesų ir asmenybės bruožų identifikavimas, individualios psichologo konsultacijos,
- paslaugos skirtos į samdomą darbą orientuotiems jaunuoliams: teoriniai supažindinimo su darbo rinka užsiėmimai, vizitai į įmones, susitikimai su darbdaviais, 20 dienų praktika pasirinktoje įmonėje, mentorystė,
- paslaugos skirtos į švietimo sistemą orientuotiems jaunuoliams: teoriniai supažindinimo su švietimo sistema užsiėmimai, vizitai į švietimo įstaigas, supažindinimas su dominančia profesija – šeėliavimas,
- paslaugos skirtos į savarankišką veiklą orientuotiems jaunuoliams: verslumo pagrindų mokymai, gerųjų praktikų pristatymai, susitikimai su smulkiaisiais verslininkais,
- išvažiuojamieji seminarai – patyriminiai mokymai savės įsivertinimui, komandos formavimo ir bendravimo įgūdžių stiprinimui.

Veiklas pasirengusiems darbo rinkai jauniems bedarbiams sudaro papildomų gebėjimų ir kompetencijų ugdymas, vizitai į įmones, susitikimai su darbdaviais bei neformalus profesinis mokymas.

Savanoriškos jaunų bedarbių veiklos tikslas – atlikti iki 4 mėn. trunkančią praktiką pasirinktoje ne pelno siekiančioje organizacijoje.

Neaktyviems jaunuoliams skirtos aktyvumo skatinimo priemonės yra suteikiamos pagal individualius kiekvieno jauno žmogaus poreikius, taikant įvairias darbo su jaunimu formas bei neformaliojo ugdymo metodus, didžiausią dėmesį skiriant individualiam darbui. Projekto koordinatorius individualaus susitikimo metu pristato projekto tikslus, naudą, kartu išsikelia bendrą tikslą – grįžti į švietimo sistemą, darbo rinką ar rasti praktikos vietą. Jaunuolis kartu su koordinatoriumi sudaro detalią individualios veiklos planą ir pasirenka būdus, kuriais sieks užsibrėžto tikslo. Projekto koordinatorius nuolat bendrauja su jaunuoliu, palaiko ir padeda jam iki pat numatytos veiklos pabaigos. Individualus darbas su kiekvienu jaunuoliu, nuolatinis veiklų rezultatų aptarimas didina tikimybę, jog jaunuolis gaus kokybišką pasiūlymą mokytis, dirbti ar atlikti praktiką.

Minėtų priemonių įgyvendinimo metu 15–29 m. nedirbantiems, nesimokantiems ir darbo biržoje neregistruotiems asmenims siūloma:

- padėti ieškoti darbo ir pasirengti pirmajam darbo pokalbiui,
- sugrįžti į mokymosi sistemą ir įgyti norimą specialybę,
- išbandyti save savanorystės veikloje ir įgyti patirties,
- pradėti savarankišką veiklą,
- didinti motyvaciją, ryžtingumą siekiant savo užsibrėžtų tikslų, mokytis spręsti iškilusias problemas.

Nuo projekto įgyvendinimo pradžios iki 2017 m. gegužės 1 d. į projekto „Atrask save“ veiklas buvo įtraukti 11.024 nepasirengę darbo rinkai ir 2.810 pasirengusių darbo rinkai jaunų bedarbių. 8.519 dalyvių baigė dalyvavimą projekto veiklose, 2.819 dalyvių įsidarbino. Pagal Jaunimo reikalų departamentą, š. m. gegužės 1 d. duomenimis į projektą buvo įtraukti 2.743 neaktyvūs NEET asmenys, iš kurių 1.852 sėkmingai įgyvendino jiems numatytas veiklas, 396 įsidarbino. Projekte „Atrask save“ į savanorišką veiklą buvo įtraukti 743 asmenys (427 neaktyvūs NEET jaunuoliai, 316 jauni bedarbiai).

Projekto sėkmės istorijos

„Pasvalietis Evaldas Sekmokas tikėjosi gauti darbą pagal įgytą sekretoriaus profesiją – jo dairėsi keletą metų. Pati profesija darbo rinkoje reikalinga, o didžiausią paklausą turi kvalifikuoti, sukaupe patirtį specialistai, bet tai – apie didesnius miestus. O žemės ūkio krašte Pasvalyje sekretoriaus darbą rasti nebuvo paprasta, o galbūt prisidėjo ir stereotipai, kad ši profesija – moteriška. Ką gi, Evaldas – ne iš tų, kurie nusivilia. Jaunuolis nusprendė išbandyti kario duoną – tarnavo Lietuvos didžiojo kunigaikščio Butigeidžio dragūnų batalione. Grįžęs iš tarnybos, galvojo, ką veikti toliau. Norėjosi turėti nuolatinį pajamų šaltinį ir būti kolektyve, tarp žmonių. Atėjęs į Darbo biržą, iš specialistės sužinojo apie vykstančius projektus jaunimui. Vaikinas nedelsdamas pradėjo dalyvauti pirminės intervencijos projekte „Atrask save“. „Projektas, kuriame dalyvavau, patiko, nes susipažinau su bendraamžiais ir atradau bendraminčių. Kartu su kitais dalyviais atliktos užduotys, diskusijos ir profesionalus lektorių darbas padėjo kitaip pažvelgti į darbo paiešką, komandinį darbą, įkvėpė pasitikėjimo savimi ir padėjo apsispręsti įgyti naują profesiją“, – savo įspūdžiais dalinasi Evaldas. Padedamas Darbo biržos, vaikinas baigė krautuvų vairuotojo kursus ir netrukus gavo darbo pasiūlymą vienoje iš rajono bendrovių – UAB „Kurana“. „Krautuvo vairuotojo-operatoriaus darbui atlikti labai svarbios tokios asmenybės savybės, kurių lyg ir niekur atskirai nemoko –, organizuotumas, dėmesio koncentracija. Jas arba turi, arba ne“, – svarsto vaikinas. Žinoma, bet kokiam darbui atlikti reikalingi įgūdžiai. Jus įtvirtinti padeda kitas Darbo biržos projektas – „Naujas startas“, kurio lėšomis mokama subsidija iš dalies kompensuoja darbo užmokesčio ir valstybinio privalomojo socialinio draudimo įmokas. Svarbiausia, kad Evaldui sekasi, jis džiaugiasi savo

pasirinkimu ir tikisi, kad darbo santykiai nenutrūks. Jaunuolis įsitikinęs, kad ir toliau tobulins įgytus krautuvo vairuotojo įgūdžius ir taps geru savo srities specialistu.“³¹

„Atrask save“ psichologai išvelgia „užsisėdėjusių“ jaunuolių problemą, kurie ilgesnį laiką nedirbę ir nesimokę mažai bendrauja su kitais žmonėmis ir todėl beveik praranda socialinius ryšius ir įgūdžius, patiria didesnių savigarbos ir savęs vertinimo pokyčių. Dėl menkų galimybių dalyvauti viešajame gyvenime ir palaikyti aktyvią socialinę komunikaciją, jie patenka į socialinės atskirties grupę – jaučiasi nesaugūs, atstumti. Tai neigiamai veikia jų gyvenimo kokybę, formuoja išankstines nuostatas, kad profesijos pasirinkimas ir darbo rinka yra loterija. Ne vieną tokio „užsisėdėjusio“ situaciją pavyko pakeisti, bendradarbiaujant pačiam jaunuoliui ir projekto psichologams. Pavyzdžiui, į projektą „Atrask save“ buvo pakviestas vaikinys, kuris baigęs mokyklą niekur neįstojo, nes mokslas jam sunkiai sekėsi. Tėvų išlaikomas, kartais turėdamas kokį trumpalaikį darbėlį, jaunuolis nematė aiškios ateities perspektyvos. Didžiąją laiko dalį jis praleisdavo prie kompiuterinių žaidimų – taip, jo žodžiais, lavindamasis. Šis jaunuolis dalyvavo visose projekto „Atrask save“ veiklose – užsiėmimuose, lankė paskaitas, savanoriavo ir... vėl toliau nieko neveikė. Projekto specialistai vaikinui rekomendavo apsilankyti pas psichologą individualiai konsultacijai. Konsultacijos metu išaiškėjo daug jaunuolio asmeninių problemų, atsiradusių dar ankstyvojoje paauglystėje ir turinčių įtakos tolesniam bendravimui su tėvais, bendraamžiais, išankstinėms nuostatoms, ką vienu ar kitu atveju pasakys kiti. Jis buvo išmokęs bejėgiškumo, tai yra, kai žmogus jaučiasi pats negalintis valdyti situacijos, todėl padėties pagerinti net nesistengia. Psichologas padėjo jaunuoliui susivokti savyje, pažinti savo stipriąsias puses ir įveikti baimes. Vaikinys pasirinko konditerio profesiją, kuri jam buvo tinkamiausia, ir ėmė siekti savo tikslo, pajutęs, kad gali pats, be kitų pagalbos, padaryti tai, ko anksčiau nedrįso. Prireikė net 8 individualių konsultacijų tokiam rezultatui pasiekti, o jaunuolis pasakė: „Gaila, kad anksčiau to nežinojau“³².

Jaunimo garantijų pirminės intervencijos projekto „Atrask save“ dalyviai, negavę kokybiško darbo, pasiūlymų mokytis ar dalyvauti praktikoje atviroje rinkoje, siekiant įgyti norimą ir paklausią darbo rinkoje profesiją, įtvirtinti trūkstamus darbo įgūdžius tiesiogiai darbo vietoje bei pasisemti darbo patirties gali dalyvaudami antrinės intervencijos projekte „Naujas startas“.

Projekto „Naujas startas“ (skirtas finansavimas – 35.375.386 Eur) tikslas – didinti 16–29 m. amžiaus jaunimo galimybes integruotis į darbo rinką ir joje įsitvirtinti. Projektas finansuojamas ES struktūrinių fondų, Jaunimo užimtumo iniciatyvos bei Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis. Projekto vykdytojai – LDB (makro lygmens) ir

³¹ <https://www.jaunimogarantijos.lt/lt/sekmes-istorijos/evaldas-noriu-tapti-geru-savo-srities-specialistu/276> [žiūrėta 2017-12-12].

³² <https://www.jaunimogarantijos.lt/lt/naujienos/naujienos/profesijos-pasirinkimas-kaip-pakloti-gerus-pamatus-ateiciai/278> [žiūrėta 2017-12-12].

teritorinės darbo biržos (regionų lygmens). Šiame projekte turi galimybę dalyvauti 16–29 m. nedirbantys, nesimokantys ir mokymuose nedalyvaujantys asmenys, dalyvavę projekte „Atrask save“. Šiuo projektu siekiama 16–29 m. amžiaus jaunimui suteikti kuo optimalesnę pagalbą integruojantis į darbo rinką, atsižvelgiant į tai, kokios aktyvios darbo rinkos politikos priemonės asmeniui bus efektyviausios.

Projekto įgyvendinimo metu vykdomos šios veiklos:

- profesinis mokymas (numatomas dalyvių skaičius – 9.000 asmenų),
- įdarbinimas subsidijuojant (numatomas dalyvių skaičius – 2.065 asmenų),
- darbo įgūdžių įgijimo rėmimas (numatomas dalyvių skaičius: 2.895 asmenų po dalyvavimo profesinio mokymo veikloje ir 2.000 darbo rinkai pasirengusių asmenų).

Su kiekvienu jaunuoliu dirbama pagal individualų užimtumo veiklos planą, sudarytą atsižvelgus į jo poreikius, galimybes ir tolesnės karjeros planus. Projekto „Naujas startas“ priemonės taikomos kompleksiskai. Pavyzdžiui, jaunuolis, dalyvavęs profesinio mokymo priemonėje ir įgijęs kvalifikaciją ar kompetencijų, toliau gali dalyvauti darbo įgūdžių įgijimo rėmimo priemonėje. Taip siekiama jaunuoliui suteikti maksimalią reikiamą pagalbą ir užtikrinti sklandžią ir sėkmingą jo integraciją į darbo rinką.

Nuo projekto įgyvendinimo pradžios iki 2017 m. balandžio 30 d. LDB duomenimis, minėto projekto profesinio mokymo veiklose dalyvavo 3.192 asmenys, įdarbinimo subsidijuojant priemonėje – 1.318, darbo įgūdžių rėmimo programoje – 614 asmenų.

3.2. Ilgalaikio nedarbo prevencijos projektas „Ilgalaikių bedarbių įdarbinimo rėmimas“

Siekiant užtikrinti efektyvią ilgalaikio nedarbo³³ prevenciją, LDB kartu su teritorinėmis darbo biržomis 2014–2017 m. įgyvendina projektą, kurio tikslas – padėti ilgalaikiams bedarbiams ir ilgą laiką nedirbusiems asmenims, registruotiems teritorinėse darbo biržose, įgyti ar tobulinti kvalifikaciją, įgyti kompetencijų, trūkstamų darbo įgūdžių tiesiogiai darbo vietoje, integruotis į darbo rinką ir joje įsitvirtinti.

Projektas finansuojama ES struktūrinių fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis, skirtas finansavimas – 24.138.397,82 Eur.

Projekto tikslinės grupės: ilgalaikiai bedarbiai,³⁴ ilgą laiką nedirbę asmenys, t. y. iki įsiregistravimo teritorinėje darbo biržoje nedirbę 2 metus ir ilgiau.³⁵

Projekto įgyvendinimo metu projekto veiklose dalyvaus daugiau kaip 13.613 teritorinėse darbo biržose registruotų ilgalaikių bedarbių (registracijos trukmė iki 2 metų) ir kitų ilgą laiką nedirbusių asmenų.

Projekto dalyviai turės galimybę dalyvauti profesinio mokymo, darbo įgūdžių įgijimo rėmimo, įdarbinimo subsidijuojant ir bedarbių teritorinio judumo rėmimo priemonėse.

Vykdydamos projekto veiklas, teritorinės darbo biržos glaudžiai bendradarbiauja su darbdavių atstovais bei įvairiomis darbdavių organizacijomis (Pramonės ir amatų rūmais, šakinėmis asociacijomis ir pan.). Organizuojami tiksliniai susitikimai, kurių metu siekiama aptarti galimybes bei pasiekti susitarimų, kurie sudarytų tinkamas prielaidas bedarbiams įgyti darbdavių pageidaujamas kvalifikacijas, įdarbinti reikiamos kvalifikacijos subsidijuojamus asmenis. Aktyviai organizuojamos konkrečiai darbo vietos atrankai skirtos darbo mugės.

Teritorinių darbo biržų skyriai glaudžiai bendradarbiauja su savivaldybėmis bei seniūnijomis. Vykdoma nuolatinė informacijos sklaida apie projektą, jo įgyvendinimo eigą, naudą, bendradarbiaujant organizuojami tiksliniai renginiai tiek regioninėms organizacijoms, tiek vietinėms bendruomenėms, tiek patiems bedarbiams. Darbo biržos atstovai, spręsdami konkrečios pagalbos asmens įsidarbinimo ar nukreipimo į profesinį mokymą klausimus, dalyvauja savivaldybių Trišalės komisijos posėdžiuose, bendradarbiauja su JRD, Socialinės paramos skyriaus darbuotojais.

Ilgalaikiai bedarbiai yra aktyviai motyvuojami dalyvauti projekto veiklose. Informacija apie projektą viešinama teritorinių darbo biržų informaciniuose stenduose bei interneto

³³ Šiuo atveju ilgalaikio nedarbo sąvoka apima registruotus darbo biržoje asmenis iki 25 metų, kurių nedarbo trukmė viršija 6 mėnesius, ir asmenis nuo 25 metų, kurių nedarbo trukmė viršija 12 mėnesių, skaičiuojant nuo įsiregistravimo teritorinėje darbo biržoje dienos.

³⁴ Darbo biržoje registruoti asmenys, turintys ilgalaikio bedarbio statusą.

³⁵ Neturintys ilgalaikio bedarbio statuso asmenys.

svetainėse, socialinių partnerių interneto svetainėse, žiniasklaidoje. Kiekvieno vizito į darbo biržą metu bedarbiai informuojami apie galimybes (atsižvelgiant į asmens priklausymą tikslinei grupei) dalyvauti projekte, dalinamos atmintinės apie asmeniui tinkamas projekto veiklas. Organizuojami susitikimai su profesinio mokymo teikėjais, kuriuose dalyvauja ilgalaikiai bedarbiai. Esant klientų pageidavimui ar mentoriui nustačius poreikį, asmenims siūloma pasinaudoti psichologo konsultacija.

Projekto tikslinės grupės atranka vykdoma šiais etapais:

- periodiškai vykdoma užsiregistravusių teritorinėje darbo biržoje bedarbių stebėseną, įvertinami kiekvieno jų poreikiai, turimi gebėjimai, kvalifikacija, motyvacija;
- individualaus vizito metu aptariamos galimybės dalyvauti konkrečioje projekto priemonėje, pateikiama išsami informacija apie projektą, tikslinamas asmens individualaus užimtumo veiklos planas;
- atsižvelgiant į individualius asmens poreikius, įvertinama laisvų darbo vietų pasiūla, sutariama dėl dalyvavimo konkrečioje projekto remiamoje priemonėje;
- bedarbiui suteikiama konsultacinė bei teisinė pagalba.

Projekto dalyviai turi galimybę pasinaudoti priemone „Mano pasiekimų aplankas“. Ši priemonė yra skirta didinti asmens motyvaciją, pasitikėjimą savimi, padėti iš naujo įvertinti savo galimybes. Dalyviai iš esmės keičia požiūrį į darbo paiešką, šioje priemonėje dalyvavę asmenys kur kas rečiau nutraukia dalyvavimą aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse.

Dalyviams yra sudaromos sąlygos „pasimatuoti profesiją“. Teritorinėje darbo biržoje organizuojami susitikimai su mokymo teikėjais. Jų metu mokymo teikėjo atstovai supažindina su mokymo įstaiga, mokymo programomis ir pan. Visiems susidomėjusiems profesiniu mokymu asmenims siūloma atvykti į mokymo įstaigą, susipažinti su mokymo teikėjo personalu, besimokančiais, mokymo infrastruktūra, siūlomomis mokymo programomis.

Didžiausia projekto priemonė – įdarbinimas subsidijuojant (skirtas finansavimas – 6.894623,07 mln. Eur). Planuojama, kad 5.271 asmuo dalyvaus įdarbinimo subsidijuojant priemonėje, iš jų 2.915 – ilgalaikiai bedarbiai ir 2.356 – iki įsiregistravimo teritorinėje darbo biržoje nedirbę 2 metus ir ilgiau. Šios priemonės tikslas – padėti bedarbiams įveikti priežastis, kurios trukdo įsidarbinti ir konkuruoti darbo rinkoje. Darbdaviai, savo įmonėse įdarbindami papildomai darbo rinkoje remiamus bedarbius, ne tik suranda trūkstamų darbuotojų, bet ir už kiekvieną įdarbintą asmenį numatytą laikotarpį gauna finansinę valstybės paramą: mokamos subsidijos darbo užmokesčiui ir iš dalies kompensuojamos valstybinio privalomojo socialinio draudimo įmokos.

Nuo projekto įgyvendinimo pradžios iki 2017 m. balandžio 30 d. LDB duomenimis, subsidijavus darbo vietas, buvo įdarbinta iš viso daugiau kaip 4.500 projekto dalyvių. Pagal įdarbinimo subsidijuojant priemonę minėti dalyviai sėkmingai buvo įdarbinti apdirbamosios pramonės, prekybos, transporto priemonių remonto, žemės ūkio, miškininkystės, žuvininkystės įmonėse, ūkininkų ūkiuose.

Planuojama, kad profesinio mokymo veikloje (skirtas finansavimas – 14.433.790,88 mln. Eur) dalyvaus 3.651 ilgalaikis bedarbis ir 2.662 asmenys iki įsiregistravimo teritorinėje darbo biržoje nedirbę 2 metus ir ilgiau. Nuo projekto įgyvendinimo pradžios iki 2017 m. balandžio 30 d. LDB duomenimis, 5.424 asmenys jau dalyvavo profesiniame mokyme, siekdami įgyti ar patobulinti savo kvalifikaciją. Šioje priemonėje dalyvaujantys asmenys mokėsi paklausių vairuotojo (14,9 proc.), manikiūrininko (6,4 proc.), apskaitininko (4,9 proc.), virėjo (4,5 proc.), kirpėjo (4,4 proc.), padavėjo (4,8 proc.), metalų suvirintojo (3,5 proc.), apdailininko (3,2 proc.), siuvėjo-operatoriaus (3,1 proc.), profesijų. Itin sėkmingai veikia Trišalė mokymo ir įdarbinimo sutartis, kurią pasirašo Darbo birža, bedarbis ir darbdavys. Ji žymiai padidino besimokančių asmenų motyvaciją. Dar mokymosi proceso metu dalyvis atlieka praktiką konkrečioje darbo vietoje, kurioje jis bus įdarbintas mokymui pasibaigus. Didelis privalumas, kad bedarbis pats gali pasirinkti būsimą darbo vietą.

Į darbo įgūdžių įgijimo rėmimo priemonę (skirtas finansavimas – 2.402.718,90 mln. Eur) planuojama, kad bus nukreipti 1.066 ilgalaikiai bedarbiai (iš kurių 100 dalyvaus po profesinio mokymo) ir 759 – iki įsiregistravimo TDB nedirbę 2 metus ir ilgiau. Nuo projekto įgyvendinimo pradžios iki 2017 m. balandžio 30 d. LDB duomenimis, šia priemone jau pasinaudojo 1.667 asmenys. Minėta priemonė skirta padėti įsidarbinti asmenims, pradedantiems darbo veiklą pagal kvalifikaciją, trūkstantiems darbo įgūdžiams įgyti ar turimiems atnaujinti tiesiogiai darbo vietoje.

Bedarbių teritorinio judumo rėmimo priemonėje (skirtas finansavimas – 96.052,07 Eur) turės galimybę dalyvauti 304 asmenys, iš jų 172 – ilgalaikių bedarbių, 132 – iki įsiregistravimo teritorinėje darbo biržoje nedirbę 2 metus ir ilgiau. Nuo projekto įgyvendinimo pradžios iki 2017 m. balandžio 30 d. LDB duomenimis, bedarbių teritorinio judumo priemonės galimybėmis pasinaudojo 318 asmenų. Ši priemonė skirta sudaryti galimybes bedarbiams įsidarbinti darbo vietose, nutolusiose nuo jų gyvenamosios vietos 30 km ir daugiau, kai birža negali pasiūlyti jiems tinkamo darbo. Projekto dalyviams gali būti kompensuojamos kelionės ir apgyvendinimo išlaidos.

Nuo projekto įgyvendinimo pradžios iki 2017 m. balandžio 30 d. LDB duomenimis, daugiau kaip 12.000 projekto dalyvių sudarytos galimybės atnaujinti turėtus darbinius įgūdžius ar įgyti naują paklausių kvalifikaciją bei tvariai įsilieti į darbo rinką. Per 4.700 asmenų įsidarbino į laisvas darbo vietas ar po įgytos profesijos pradėjo dirbti savarankiškai.

Nuorodos

[žiūrėta 2017-04-12]

Bendradarbiavimo memorandumas dėl jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo (2014).

<https://www.jaunimogarantijos.lt/data/public/uploads/2016/06/2014-01-14-jgi-igyvendinimo-bendradarbiavimo-memorandumas.pdf>

Europos Komisija (2017). Šalies ataskaita. Lietuva 2017.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52017SC0080>

Eurostatas (2016). Long-term unemployment rate (Ilgalaikio nedarbo lygis).

<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/download.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tsdsc330>

Eurostatas (2017). Income distribution statistics (Pajamų paskirstymo statistika).

http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Income_distribution_statistics

Gera praktika savanoriams. (2017).

<http://savanoryste.gerapraktika.lt/>

Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (2016).

Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2016-06-22 įsakymas Nr. 2V-99-(1.4) „Dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos projekto „Atrask save“ savanorystės organizavimo veiklos tvarkos aprašo patvirtinimo“.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/24fe44306b8311e69d8fa40f56962063>

Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (2016).

Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2016-06-22 įsakymas Nr. 2V-98-(1.4) „Dėl Įgytų kompetencijų vertinimo ir įsivertinimo, vykdant savanorišką veiklą, tvarkos aprašo patvirtinimo“.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/f11ca5206b7911e69d8fa40f56962063>

Laureckis K., Laucytė G., Došienė E., Beliukevičiūtė D. Mokytis iš gatvės. Darbo su jaunimu gatvėje praktinis gidas (2015).

http://www.jrd.lt/informacija-dirbantiems-su-jaunimu/darbas-su-jaunimu/gatves-darbas-su-jaunimu/leidinys_mokytis_is_gatves_v1.3-1.pdf

Lietuvos Respublikos Seimas (2003). Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymas (aktuali redakcija 2016-11-11, Nr. 2016-26979).

https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.92E111F705DD/TAIS_267613

Lietuvos Respublikos Seimas (2016). Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymas.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/422c8b5042b811e6a8ae9e1795984391/vZbtWOYyTm>

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija (2013). Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013-12-04 įsakymas Nr. A1-661 „Dėl Nacionalinės jaunimo politikos 2011–2019 metų plėtros programos įgyvendinimo 2014–2016 metų veiksmų plano patvirtinimo“.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.7D6DF07FA988>

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija (2013). Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013-12-16 įsakymas Nr. A1-692 „Dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo plano patvirtinimo“.

<http://www.ldb.lt/jaunimui/naudinga/Documents/Jaunimo%20garantijos/Jaunimo%20garantij%C5%B3%20iniciatyvos%20%C4%AFgyvendinimo%20planas.pdf>

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija (2013). Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013-02-25 įsakymas Nr. A1-73 „Dėl Nacionalinės jaunimo savanoriškos veiklos programos patvirtinimo“.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.56F2B0985794>

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija (2005). Lietuvos švietimas skaičiais. Bendrasis ugdymas.

https://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/609_e34d39718278eb495bdfef45472e5e7d.pdf

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija (2005). Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005-12-12 įsakymas Nr. ISAK-2549 „Dėl Jaunimo mokyklų koncepcijos“.

<https://e-tar.lt/acc/legalAct.html?documentId=TAR.1E5DB39BFF71&lang=lt>

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija (2015). Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015-01-14 įsakymas Nr. V-15 „Dėl Asmens įgytų kompetencijų vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/43f8cf209cc411e48dcdae4eb2005eaf>

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija (2016). Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016-08-29 įsakymas Nr. V-718 „Dėl Geriausiai vidurinio ugdymo programą baigusiujų eilės sudarymo 2018 metais tvarkos aprašo patvirtinimo“.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/031d41d06deb11e6a014b8463e530a88>

Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2012). 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programa.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.31A566B1512D>

Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2014). Užimtumo didinimo 2014–2020 metų programos įgyvendinimo tarpinstitucinis veiklos planas.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/602335f07edd11e4bc68a1493830b8b9>

Lietuvos socialinis žemėlapis (2017).

<http://www.socialiniszemelapis.lt/index.php?-790104930>

Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centras (MOSTA) (2015). Specialistų kvalifikacijų žemėlapis pirminė analizė.

http://mosta.lt/images/leidiniai/Specialistu_kvalifikaciju_zemelapio_pirmine_analize_2015.pdf

Nesimokančių vaikų ir mokyklos nelankančių mokinių informacinė sistema (1997).

<https://nemis.emokykla.lt/nemis/main.htm?execution=e1s1>

Orientavimas karjerai Lietuvoje ir Europoje (Euroguidance) (2017). Karjeros kompetencijų ugdymo Lietuvoje tyrimas.
http://www.euroguidance.lt/images/docs/Patikslintas_tyrimas_Karjeros_kompetenciju_ugdymas_LT.pdf

Pocius, A. (2016). Demografinių grupių padėties pokyčiai Lietuvos darbo rinkoje ir metodinių skirtumų įtaka santykiniams nedarbo rodikliams. Lietuvos statistikos darbai, T. 55, Nr. 1, p. 6-18.
www.statisticsjournal.lt/index.php/statisticsjournal/article/download/154/pdf

Projekto „Atrask save“ sėkmės istorijos (2017).
<https://www.jaunimogarantijos.lt/lt/sekmes-istorijos/evaldas-noriu-tapti-geru-savo-srities-specialistu/276>;
<https://www.jaunimogarantijos.lt/lt/naujienos/naujienos/profesijos-pasirinkimas-kaip-pakloti-gerus-pamatus-ateiciai/278>
Viešojo įstaiga Pal. J. Matulaičio socialinis centras.
<http://www.matulaiciosc.lt/jaunimas/sofke/>

Visionary Analitics, UAB (2016). Galutinis veiksmų planas pameistrystei plėtoti ir įgyvendinti Lietuvoje.
https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/Pameistrystes%20galutinis%20veiksmu%20planas_SMM_final%202017%20pdf.pdf

Youth Guarantee (Jaunimo garantijos) (2016).
<https://jaunimogarantijos.lt/en/>